

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

«ЗАТВЕРДЖЕНО»
Голова приймальної комісії
Рівненського державного
гуманітарного університету
проф. Постолюк Р.М.
«7» березня 2020 р.

**ПРОГРАМА ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ
ЗІ СПЕЦІАЛЬНОСТІ 023 «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО, ДЕКОРАТИВНЕ
МИСТЕЦТВО, РЕСТАВРАЦІЯ»
для вступників на здобуття ступеня вищої освіти «Магістр» на основі здобутого
ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) бакалавра, спеціаліста, магістра**

Схвалено вченою радою художньо-педагогічного факультету
Протокол № 2 від 25 лютого 2020 р.)

Голова вченої ради
художньо-педагогічного факультету Н.Б. Дзюбишина доц. Н. Б. Дзюбишина

Схвалено навчально-методичною комісією художньо-педагогічного факультету
Протокол № 2 від «25» лютого 2020 р.

Голова навчально-методичної комісії
художньо-педагогічного факультету В.О. Богатирьов проф. В. О. Богатирьов

Голова фахової атестаційної комісії Н.Б. Дзюбишина доц. Н. Б. Дзюбишина

Розробники: проф. О.А. Сташук
проф. Р.М. Шеретюк

Рівне – 2020

Програма фахового випробування для здобуття ступеня «Магістр» «Історія та теорія образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Перевірка художніх здібностей» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» на основі ступеня (освітньо-кваліфікаційного рівня) «Бакалавра», «Спеціаліст», «Магістра» / О.А. Сташук, Р.М. Шеретюк – Рівне, РДГУ, 2020. – 12 с.

Розробники:

Сташук О.А. професор, кандидат педагогічних наук, зав. кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ

Шеретюк Р.М. професор, доктор історичних наук кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ

Рецензент: **Крайлюк Л.В.** доцент, кандидат мистецтвознавчих наук кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва РДГУ

Програма фахового випробування призначена на допомогу вступникам для здобуття ступеня «магістр» на основі ступеня «бакалавр», «магістр», ОКР «спеціаліст». В ній визначені вимоги до рівня підготовки вступників, запропоновані завдання, призначені для виявлення рівня професійної творчо-мистецької підготовленості. Охарактеризовані критерії оцінки завдань, рекомендовані літературні джерела.

Розглянуто на засіданні кафедри образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва (протокол № 2 від 12. 02. 2020 р.)

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2020 р.

ЗМІСТ

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА	4
ЗМІСТ ФАХОВОГО ВИПРОБУВАННЯ.....	6
Історія та теорія образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.....	6
Композиція твору образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.....	7
КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ.....	9
СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ.....	10
ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС.....	12

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Модернізаційні зміни, що відбуваються в українській освіті у зв'язку з євроінтеграційними процесами, суспільно-політичними подіями у державі, прийняттям та оновленням змісту низки нормативно-правових документів з питань освіти і виховання (Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Проектів стандартів вищої освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді, та ін.) зумовлюють необхідність перегляду формування професійної компетентності майбутнього художника-педагога, спроможного реалізувати на практиці завдання освіти та художньо-естетичного-виховання підростаючого покоління.

Програму вступного випробування укладено відповідно до завдань середньої та вищої освіти, задекларованих у зазначених вище нормативно-правових документах, та відповідно до Переліку галузей знань і спеціальностей, за якими здійснюється підготовка здобувачів вищої освіти, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 29 квітня 2015 р. за № 266» для комплексної оперативної оцінки знань, умінь і навичок вступників на здобуття освітнього ступеня «магістр» із галузі знань 02 «Культура та мистецтво» за спеціальністю 023 «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр».

Відповідно до вимог Стандарту вищої освіти вступники, окрім загальних компетентностей, на основі освітньо-кваліфікаційного рівня «бакалавр» повинні володіти фаховими компетентностями – здатністю формувати художню концепцію, пошукової (евристичної) діяльності, вивчення, узагальнення і впровадження в художньо-творчий процес інновацій та новітніх технологій декоративно-прикладного мистецтва, залучення чуттєвої та інтелектуальної інтуїції, мислення цілісним художнім образом, вільного володіння образотворчими засобами вираження, розуміння і сприйняття явищ культури та мистецтва, а також вирішення професійних завдань крізь призму категорій естетики.

Метою фахового випробування за спеціальністю «Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво, реставрація» є перевірка рівня фахової компетентності вступників у межах освітньо-професійної програми молодшого спеціаліста відповідно до Законів України «Про освіту», «Про загальну середню освіту», Проекту стандарту вищої освіти, Концепції національно-патріотичного виховання дітей та молоді. Фахове випробування проводиться з метою виявлення рівня теоретичних і практичних умінь та навичок з образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва: вступник має засвідчити теоретичну мистецьку підготовку з різноманітних проблем образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, практичний рівень набутих умінь та навичок при виконанні конкретного завдання.

Вимоги до рівня підготовки вступників

Вступник повинен знати:

1. Основні державні нормативні документи, що визначають зміст освіти та мистецтва, а також основні тенденції розвитку вітчизняного та зарубіжного образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.
2. Зміст основних класичних і сучасних категорій та концепцій теорії, історії мистецтва й мистецтвознавчої науки.
3. Правила, прийоми та методи творчо-мистецького відтворення об'єктів і явищ навколишнього середовища у вигляді художнього образу, а також найбільшої соціокультурної цінності – людини.
4. Особливості організації освітнього середовища мистецької освіти, вирішальну роль викладача-професіонала у ньому.

5. Традиційні, інноваційні та освітні форми, методи і засоби здійснення освітнього процесу в галузі декоративно-прикладного мистецтва.
6. Шляхи та правила реалізації художньо-естетичних потенціалів, практики творчовиставкової та мистецько-просвітницької діяльності.

Вступник повинен уміти:

1. Практично застосовувати базові знання з теорії та історії мистецтв, композиційної побудови художнього твору, використовувати образно-асоціативну, стилістичну та пластичну мову.
2. Оперувати професійною термінологією, демонструвати здатність критично мислити, здатність до узагальнення, аналізу і синтезу у професійній діяльності в галузі декоративно-прикладного мистецтва.
3. Демонструвати високий практичний рівень професійного керування освітнім процесом, а також володіння різноманітними художніми техніками та технологіями.
4. Здійснювати пошук, збір, систематизацію, нагромадження інформації освітнього та мистецтвознавчого характеру, у тому числі й з допомогою сучасних інформаційних технологій.
5. Тракувати формотворчі засоби образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва як відображення історичних, соціокультурних, економічних і технологічних етапів розвитку суспільства, комплексно визначати їхню функціональну та естетичну специфіку у комунікативному просторі.

Порядок проведення вступного випробування.

Вступне випробування проводиться згідно з розкладом, складеним приймальною комісією Рівненського державного гуманітарного університету.

Допуск до вступного випробування вступників здійснюється за умови наявності аркуша результатів вступних випробувань, аркуша формату А4 для виконання практичного завдання та документа, що засвідчує особу (паспорт).

Фахове випробування проводиться в усній формі, що передбачає надання відповідей на питання екзаменаційних білетів. Питання №3 у кожному білеті передбачає створення ескізу творчої композиції на задану тему (художньо-графічний варіант). Вступник отримує тільки один комплект екзаменаційних завдань, заміна завдань не дозволяється. Екзаменаційні білети складаються відповідно до даної програми, друкуються на спеціальних бланках за встановленим зразком та затверджуються головою приймальної комісії Рівненського державного гуманітарного університету.

Виконуючи запропоновані теоретичні завдання, вступник виявляє знання з широкого кола питань історії та теорії мистецтв, здатність аналітичного трактування мистецьких явищ та окремих творів мистецтва, має пояснити сутність, особливості та значення різних видів мистецтв, орієнтуватись у складному світі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, оперувати назвами та термінами, відрізнити правдиве мистецтво від фальші.

Також вступник виявляє уміння та навички композиційної побудови зображення, уміння бачити та відтворювати як окремі деталі, так і узагальнювати, досягати цілості та цілісності зображення, створювати художній образ.

Під час фахового випробування вступник має право звернутися до екзаменаторів з проханням щодо уточнення умов завдань. Натомість вступнику не дозволяється користуватися сторонніми джерелами інформації (електронними, друкованими, рукописними, а також альбомами, ілюстраціями тощо) та порушувати процедуру проходження фахового випробування, що може бути причиною для відсторонення вступника від вступних випробувань.

Для письмового запису відповідей на екзаменаційні завдання використовуються аркуші усної відповіді відповідного зразка. Після внесення вступником відповіді до зазначеного аркушу він ставить під нею свій підпис. Вступник також особисто підписує запропоноване композиційне вирішення на аркуші формату А4. Підписами голови та екзаменаторами фахової атестаційної комісії виконані завдання підтверджуються.

Порядок оцінювання відповідей вступників.

Оцінювання відповіді вступників на вступному випробуванні здійснюється членами фахової атестаційної комісії, призначеної згідно з наказом ректора.

При оцінюванні усних відповідей враховується рівень теоретичних знань широкого кола питань з історії та теорії образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва, загальний рівень художньої підготовки, здатність виконати завдання на достатньо високому рівні.

Оцінки відповіді кожного вступника визначаються за 200-бальною шкалою.

ЗМІСТ ВСТУПНОГО ВИПРОБУВАННЯ

Теорія та історія образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

Завдання складені на основі теоретичного матеріалу з історії та теорії образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. Сюди входять окремі питання теоретичних блоків дисциплін образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва ступеня «бакалавр», таких як теорія мистецтв, історія вітчизняного мистецтва, історія зарубіжного мистецтва, історія декоративно-ужиткового мистецтва, інтер'єр та перспектива, кольорознавство, пластична анатомія, інтер'єр та перспектива. Запропоновані питання містять у собі матеріал як з теорії мистецтв в цілому, так і з історії зарубіжного і вітчизняного мистецтва у контексті розвитку різноманітних мистецьких напрямів та стилів, окремих мистецьких явищ, творчості найбільш відомих митців різних історичних періодів. Велика увага надається вітчизняному мистецтву, визначенню його місця та значення у системі світового мистецтва, взаємозв'язків із зарубіжним мистецтвом тощо.

1. Види образотворчого мистецтва. Значення образотворчого мистецтва в системі культурно-естетичного виховання.
2. Естетичні ідеали античної культури.
3. Основні ордерні системи в давньогрецькій архітектурі.
4. Загальна характеристика мистецтва Давнього Риму.
5. Головні досягнення візантійської архітектури.
6. Монументальний живопис Візантії. Традиції, значення.
7. Бароко як художній стиль XV – XVII століть у європейському та вітчизняному мистецтві.
8. Романська та готична архітектура. Ознаки, особливості.
9. Особливості середньовікового романського мистецтва.
10. Особливості середньовікового готичного мистецтва.
11. Загальна характеристика мистецтва епохи Відродження.
12. Загальна характеристика мистецтва епохи Просвітництва.
13. Визначні митці західноєвропейського мистецтва XVII століття.
14. Особливості розвитку мистецтва Західної Європи XIX століття.
15. Мистецтво XX століття: загальні ознаки розвитку.

16. Основні тенденції та перспективи розвитку мистецтва ХХІ століття.
17. Українське пластичне мистецтво барокового стилю.
18. Характерні особливості мистецького стилю класицизм у Європі.
19. Пейзажний жанр в українському живописі ХІХ ст.
20. Мистецька оцінка живописного та графічного насліддя Т. Шевченка.
21. Г. Нарбут – засновник нової школи української графіки.
22. Основні художні напрями та стилі вітчизняного мистецтва у історичному контексті.
23. Твір образотворчого мистецтва. Ідея, зміст, форма.
24. Художній образ у мистецтві.
25. Колористична структура живописного твору. Колір, його особливості.
26. Мистецтво творчого відтворення. Площинне і об'ємне зображення.
27. Графічні мистецькі техніки. Особливості, приклади застосування.
28. Загальна характеристика живопису як виду образотворчого мистецтва.
29. Загальна характеристика скульптури як виду образотворчого мистецтва.
30. Композиція художнього твору. Основні композиційні закономірності.
31. Мистецтвознавство – наука про образотворче та декоративно-прикладне мистецтво.
32. Поняття «стилізації» у мистецтві. Принципи застосування у художньому творі.
33. Жанри у мистецтві: різновиди, історія, перспективи.
34. Творчість Катерини Білокур.
35. Портрет у творчості Т.Г.Шевченка.
36. Мистецтво пластики. Види та жанри скульптури.
37. Особливості зображення інтер'єру. Види, перспективи.
38. «Соціалістичний» реалізм та його уроки.
39. Творчість Марії Приймаченко.
40. Народні традиції поліської вишивки, їх використання у сучасному декоративно-прикладному мистецтві.
41. Основні види вітчизняного декоративно-прикладного мистецтва в історичному контексті.
42. Національна академія мистецтв як науково-творчий центр у галузі образотворчого мистецтва у м. Києві.
43. Національна академія мистецтв як науково-творчий центр у галузі образотворчого мистецтва у м. Львові.
44. Вітчизняне мистецтво у контексті розвитку світового мистецтва кінця ІХХ – поч. ХХ століття.
45. Роль народних традицій і художніх ремесел у розвитку вітчизняної культури і мистецтва.
46. Значення мистецької спадщини школи Михайла Бойчука.
47. Особливості декоративно-прикладного мистецтва Рівненського Полісся.

Композиція твору образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва

Вступник має запропонувати творчий варіант композиції на задану тему у вигляді графічного ескізу (ескізів), виконаного на аркуші формату А4. Матеріал – графічні приладдя та матеріали (на вибір вступника).

1. Композиція як одна із фахових дисциплін підготовки художника декоративно-прикладного мистецтва.
2. Композиція як співставлення, складання, поєднання елементів у одну цільну структуру.
3. Теоретичні основи побудови художньої композиції.
4. Фронтальна двовимірна художня композиція.
5. Об'ємна трьохвимірна художня композиція.
6. Глибинно-просторова художня композиція.
7. Компоненти та засоби художньої композиції.
8. Форма як представлення (подача) образотворчого матеріалу та як формат твору.
9. Основні та допоміжні лінії як одні із основних умовних компонентів в створенні композиції художнього образу.
10. Кольорова та тонова пляма (основна і другорядна) в художній композиції.
11. Колір та колорит як одні з основних компонентів композиції художнього твору.
12. Світло та світлотіньові відтінки, їх значення в побудові композиції художнього твору.
13. Різноманітні види фактури, їх властивості та можливості використання в побудові композиції художнього твору.
14. Композиційний центр в художньому творі, його важливість та основні засоби виявлення.
15. Статика та динаміка як одні із основних композиційних засобів художнього вираження.
16. Симетрія та асиметрія в композиції художнього твору.
17. Ритм в образотворчому та декоративно-прикладному мистецтві, засоби його використання.
18. Контраст як співставлення за розмірами, спрямуванням, кольором тощо, його використання в композиції художнього твору.
19. Підпорядкування компонентів композиції та композиційних засобів ідейному задуму твору.
20. Композиційна спів розмірність та поєднання усіх частин композиції між собою.
21. Цілісність як неподільність, взаємозв'язок і узгодження усіх елементів композиції.
22. Композиційне пропорціювання. «Золотий» перетин.
23. Композиційні засоби відтворення ідейності в творі образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва.
24. Композиційні засоби відтворення виразності та довершеності художнього твору.
25. Горизонтальні та вертикальні спрямування та їх використання при побудові композиції.
26. Сміслові та асоціативні композиційні вирішення.
27. Композиційні принципи у природі, приклади їх використання у творчості.
28. Формат твору як композиційне явище.
29. Просторова глибина, елементи її відтворення.
30. Особливості лінійно-конструктивної композиційної побудови художнього твору.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ЗНАНЬ ВСТУПНИКІВ

Рівень професійної компетентності вступників оцінюється за 200-бальною шкалою.

I рівень – початковий. Відповіді вступника при відтворенні навчального матеріалу елементарні, фрагментарні, зумовлені початковими уявленнями про сутність образотворчого та декоративно-прикладного мистецтва. У вирішенні практичних творчих завдань вступник не виявляє самостійності, демонструє низький рівень володіння правилами композиційної побудови художнього твору. Вступник володіє окремими термінами та поняттями з теорії та історії мистецтва, з допомогою викладача здатний створити ескіз елементарної композиції художнього твору.

II рівень – середній. Вступник володіє певною сукупністю теоретичних знань з теорії, історії мистецтва та композиції, відтворює основні поняття та мистецтвознавчі терміни, але досить поверхово, не обґрунтовуючи взаємозв'язку між ними. З допомогою викладача здатний створити композицію художнього твору, але без чіткого і конкретного виявлення художнього образу. Поверхово володіє художніми техніками та технологічними прийомами.

III рівень – достатній. Вступник знає і може самостійно сформулювати основні поняття теорії, історії мистецтва та композиції, навести приклади їх застосування у практичній діяльності, володіє закономірностями їх практичного використання в художньому творі. Здатний самостійно робити висновки, його відповідь логічна, але розуміння не є узагальненим. Здатний виконати практичне завдання на достатньому художньому рівні, спроможний до творчого відтворення та інтерпретації, але не завжди може самостійно стилізувати та узагальнити.

IV рівень – високий. Вступник має глибокі, міцні і систематичні знання всіх положень теорії, історії мистецтва та композиції, може не тільки вільно сформулювати, але й самостійно інтерпретувати закони, принципи композиційної побудови художнього твору. Відповідь характеризується точністю формулювань, логікою, достатнім рівнем узагальненості знань. Практичне завдання виконує на достатньо високому художньому рівні, художній образ прочитується чітко та конкретно.

Таблиця відповідності рівнів компетентності значенням 200-бальної шкали оцінювання відповідей вступників під час фахового випробування

Рівень компетентності	Шкала оцінювання	Національна шкала оцінювання
Початковий відповіді вступника невірні, фрагментарні, демонструють нерозуміння програмного матеріалу в цілому; вступник нездатний до самостійного створення художньої композиції	1-99	незадовільно
Середній відповіді вступника визначаються розумінням окремих аспектів програмного матеріалу, але характеризується поверховістю та фрагментарністю, при цьому допускаються окремі неточності; композиційні закономірності не враховуються і не використовуються	100-149	задовільно
Достатній відповіді вступника визначаються правильним і глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу, але при цьому допускаються окремі неточності; при створенні художнього образу наявні ознаки недовершеності та невизначеності	150-179	добре

<p style="text-align: center;">Високий</p> <p>відповіді вступника визначаються глибоким розумінням суті питання програмного матеріалу; вільне оперування та використання основних композиційних закономірностей при створенні художнього образу</p>	180-200	відмінно
--	----------------	----------

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Анри де Моран. История декоративно-прикладного искусства. М., «Искусство», 1982.
2. Антонович Є.А., Захарчук-Чугай Р.В., Станкевич М.Є. Декоративно-прикладне мистецтво. – Львів: «Світ», 1993. – 272 с.
3. Басанець Л.В. Художні техніки рисунка / Л.В. Басанець. – Одеса: ОДП, 2002 – 128 с.
4. Баммес Г.Л. Изображение фигуры человека / Г.Л. Баммес. – Берлин, 2007. – 326 с.
5. Білецький П.О. Мова образотворчих мистецтв. – Видавництво «Радянська школа». – Київ, 1973. – 128 с.
6. Бурлака В.Г. Актуальне мистецтво на рубежі століть / В.Г. Бурлака // Пластичне мистецтво № 1. - 2008. – С. 10-17.
7. Ганжа М.В. Композиція в декоративно-прикладному мистецтві (етнодизайн). Навч. посібник. / М.В.Ганжа – Рівне: РДГУ. – 102 с.
8. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. Т.1. / Я.П.Запаско, І.В.Голод, В.І. Білик, Я.О. Кравченко, С.П. Лупій, В.Ф. Любченко, І.А. Мельник, О.О.Черновський, Р.Т. Шмагайло. – Львів: Афіша, 2000. – 364 с., - 316 іл.
9. Декоративно-ужиткове мистецтво. Словник. Т.2. / Я.П.Запаско, І.В.Голод, В.І. Білик, Я.О. Кравченко, С.П. Лупій, В.Ф. Любченко, І.А. Мельник, О.О.Черновський, Р.Т. Шмагайло. – Львів: Афіша, 2000. – 400 с., - 279 іл.
10. Жданова Н.С. Перспектива (учебное пособие) / Н.С. Жданова. – М.: Владос, 2004. – 224 с.
11. Захарчук-Чугай Р. Народне декоративне мистецтво Українського Полісся. Чорнобильщина. / Р.В.Захарчук-Чугай. – Л.: Інститут народознавства НАН України. 2007. – 336 с.
12. Кара-Васильєва Т. Декоративне мистецтво України ХХ століття. У пошуках "великого стилю". / Т. Кара-Васильєва, З. Чегусова. – К.: Либідь, 2005. – 280 с.
13. Кардашов В.М. Теорія і методика викладання образотворчого мистецтва: Навч. посібник для студ. вищих навч. закл. – К.: Вид-во «Дім «Слово», 2007. – 23 с.

14. Кириченко М.А. Основи образотворчої грамоти (навчальний посібник для студентів художньо-графічних факультетів вищих педагогічних навчальних закладів) / М.А. Кириченко, - К.: Вища школа, 2002. – 188 с.
15. Мельник А.М. Український живопис ХХ – ІХ ст.(альбом) / А.М. Мельник. – К.: Галерея, 2007. – 304 с.
16. Михайленко В.Є. Основи композиції / В.Є. Михайленко. – К.: Каравела, 2004. – 304 с.
17. Мистецтво у розвитку особистості: Монографія / За ред., передмова та післямова Н.Г.Ничкало. – Чернівці: Зелена Буковина, 2006. – 224 с.
18. Мистецькі обрії – 99: Альманах: Науково-теоретичні праці та публіцистика / Академія мистецтв України / Гол. наук. ред.. І.Д.Безгін – К.: КНВМП «СИМВОЛ-Т», 2000. – 440 с.
19. Пасічний А.М. Образотворче мистецтво.(Словник-довідник). / А.М.Пасічний. – Тернопіль: Навчальна книга – Богдан, 2003. – 216 с.
20. Образотворче мистецтво//№2 (78). Вид. нац. спілки худ. України. - 2011.
21. Придатко Т.В. Мистецтво України 1991-2003 / Т.В. Придатко, З.В. Чегусова, Т.Ю. Скляренко. – К.: Мистецтво, 2003. – 256 с.
22. Рівненський державний гуманітарний університет: історія та розвиток (1940-2010 рр.)/За ред. проф. Р.М.Постоловського. – Рівне: Волинські обереги, 2012. – 316 с.
23. Селівачов М.Р. Лексикон української орнаментики (іконографія, номінація, стилістика, типологія). / М.Р.Селівачов. – К.: Редакція вісника «Ант іжин: ТОВ «Аспект – Поліграф», 2005. – XVI, 400 с., іл.
24. Сланський Б. Техніка живопису та реставрації. – К.: Мистецтво, 2009. – 304 с. – іл.
25. Столярчук Б.Й. Митці Рівненщини. Енциклопедичний довідник. 2-е вид., допов. і перероб. – Рівне, вид. О.Зень, 2011. – 386 с.
26. Творчістю та наукою утверджуєм / Упор. С.І.Шевчук. – Рівне: Волинські обереги, 2013. – 2013. – 204 с.+ іл.
27. Тименко В.П. Початкова дизайн-освіта: теорія і практика формування конструктивних умінь особистості: Монографія / Тименко В.П. – К.: Педагогічна думка, 2009. – 381 с.
28. Тимохович А.М. Портрет и фигура. Учимся рисовать людей. – С.П., «Питер», 2012.
29. Український живопис: Сто вибр. творів: Альбом / Авт.-упоряд. Ю.В.Величко – К.: Мистецтво, 1989. – 191 с.: іл.
30. Чегусова З.В. Декоративне мистецтво України кінця ХХ століття. 200 імен (альбом-каталог) / З.В. Чегусова. – К.: Зат «Атлант ЮЕмСІ», 2002. – 511 с.

31. Шмагало Ростислав. Мистецька освіта в Україні серед. ХІХ – серед. ХХ ст.: структурування, методологія, художні позиції – Львів, Укр. технології, 2005.–526 с.
32. Яремків М.М. Композиція: творчі основи зображення / М.М.Яремків – Тернопіль: Підручники і посібники, 2009. – 112 с.
33. Яців Роман. Українське мистецтво ХХ століття: Ідеї, явища, персоналії. – 36. статей.- Національна академія наук України. – Львів, 2013. -352 с.

ІНФОРМАЦІЙНИЙ РЕСУРС

1. uk.wikipedia.org/wiki/Категорія:Теорія_мистецтва
2. <http://www.info-library.com.ua>.
3. stud.com.ua/48611/etika_ta_estetika/zagalna_teoriya_mistetstva
4. stud.com.ua/48597/etika_ta.../teoriya_mistetstva_estetichnogo_vihovannya_shillera
5. uk.wikiquote.org/wiki/Категорія:Теорія_мистецтва
6. www.visnik.org/pdf/v2017-04-02-hayevaya.pdf
7. philosophy.karazin.ua/ua/.../alforova_program_teoriya_ta_istoriya_mystectva.pdf
wiki.kspu.kr.ua/.../ЛЕКЦІЯ_1._ВИДИ,_ЖАНРИ_І_ВИРАЗНІ_ЗАСОБИ_ОБРАЗОТ...
8. studme.com.ua/1040051413554/.../teoriya_istoriya_izobrazitelnogo_iskusstva
9. <http://www.osvita.org.ua>